

**R. P. Ferdinandi De Castro Palao, Legionensis Soc. Iesv,
Sacrae Theologiae Professoris, Et sanctae Inquisitionis
Qualificatoris & Consultoris; Operis Moralis, De Virtutibus,
Et Vitiis Contrariis, In ...**

De Iustitia Et Iure, Continens Tractatus De Prudentia, Fortitudine, &
temperantia, de Ieiunio, & Iustitia generaliter sumpta, de Iustitia
commutativa, nempe de Pactis, & Contractibus in genere, de Promissione,
& Donatione liberali, de Commodato, & Deposito, de Mutuo, & Vjura, de
Emptione, & ...

**Castro Palao, Fernando de
Lugduni, 1669**

6. An solutio debiti cessura in damnum creditoris, vel alterius personae,
aut communitatis excuset debitorem.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76677](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76677)

causa sententia, sed etiam mortis, nam mors non illi iuste infligitur, siquidem culpam non commisit; neque sententia in re est iusta, sed procedit ex falsa presumptione, idcirco tenetur infamator cum periculo suae vitae innocentem defendere.

§. IV.

An praetextu lucri acquirendi excusari possit debitor à restitutione praestanda?

- 1 Creditori solvendum est debitum, si ex dilazione graue damnum accipit, esto debitori lucrum cesset.
- 2 Quinimo solvendum est esto leue damnum patiarur.
- 3 Proponitur obiectio, & satisfi.
- 4 Vt pluribus creditoribus ferret satis, possit unius solutionem differre.

Non est dubium creditoris esse debita solvenda, quando ex dilazione graue damnum accipit, tamen debitor ex retentione lucrum abundans speraret, paratque esset lucrum cessans, aut damnum suo creditoris emergens satisfacere; creditor namque obligatus non est graue damnum pati, vt debitor commodum reportet, potest enim sibi magis prodeire.

Quare dubium solum esse potest, cum lucrum abundans speraret debitor, creditor vero nullum, vel leue damnum ex dilatione pateretur, an inquam eo cuncto possit debitor abstinere à debitorum solutione? Negat & merito communis sententia Caietan. verbo restituere. cap. 6. Ioann. Med. de restit. q. 5. vers. dixi notari. et Nauar. cap. 17. n. 59. Nauar. lib. 4. cap. 4. n. 43. Less. lib. 2. cap. 16. num. 24. Paul. Laym. lib. 3. sum. sect. 5. tract. 3. cap. 12. n. 2. & alij apud ipsos. Ratio est quia creditor non tenetur consentire in hac debitorum retentione, siquidem ex restitutione non cogitur debitor aliquod damnum pati in propriis, sed in alienis eorum interuentu lucrands.

Dices: potestas lucrandi, & spes lucri futuri etiam alienae pecuniae interuentu, pretio esse aestimabile, & aliquid ultra debitum computari ergo debet inter bona propria ipsius debitoris: ergo si cogitur debitor soluere debitum, & spem, potestatemque lucrandi perdere, cogitur de bonis propriis grauem iacturam pati, ergo potest solutionem differre. Confitemur lucrum cessans computatur inter damna alicuius prouenientia, ergo si ex eo quod damnum debitori emergat in bonis propriis potest solutionem differre, poterit etiam ex eo quod lucrum illi cesset si quidem cessatio lucri non solum est ablatio, & alienatio debiti alieni, sed etiam amissio alicuius interese proprii.

Propter hoc argumentum alicui videri posset non improbabile posse debitorem differre solutionem debiti praetextu lucrandi, praecipue cum dilatio creditoris dampnosa non sit. Sed nullatenus sustinendum est simile placitum, neque enim à communi secura, & certa doctorum sententia recedi facile debet. Quapropter respondeo potestatem, & spem lucri futuri pretio esse aestimabilem, computandumque inter bona debitoris, si in suis bonis propriis, & non debitis fundetur, secus si alienis nitatur. Nam quando spes lucri alienis nititur, sicut non potest alienum detinere, ita neque eam lucri spem, inuitè enim eam spem retinere reuincens rem cui annectitur. Spes namque lucri propria est debitoris ea parte, qua suae intelligentiae, & industriae nititur, at ea parte quae materiae negotiorum subministranda nititur aliena est, & cum materiae teneatur reddere consequenter tenetur perdere spem quae ipsi nitetur. Ex quo inferitur nihil debitorem ex bonis propriis deperdere. Alias si ob hanc spem, & potestatem lucranda possit debitum detineri ferè nullus esset qui à restituendi obligatione non excusaretur.

Fateor tamen cum Adriano in 4. vbi de restit. dub. 16. Nauar. d. cap. 4. n. 43. Less. lib. 2. c. 16. n. 24. Paul. Layman. lib. 3. sect. 5. tract. 2. cap. 1. n. 2. vers. requiritur. Si plures essent creditores, & dilatio solutionis vni praestanda possit debitor lucrum acquirere quo omnibus satisfacere, aliis non satisfacturus, posse hae occasione aliquantulum solutionem differre. Quia lex charitatis obligat alienam iacturam impedire, eum abique graui incommodo proprio fieri potest. Tenetur ergo priuilegiatus creditor in dilatione solutionis consentire, ne alij debitores debitis priuentur.

§. V.

An excommunicatio creditoris debitorem excuset à debiti solutione?

- 1 Debitor ob sui excommunicationem non excusatur.
- 2 Ob excommunicationem creditoris aliqui eum excusant.
- 3 Verus est non excusari.
- 4 Est satis opposito fundamento.

Constat apud omnes debitorem excommunicatum excusari non posse à debitis soluendis, aliis ex sua malicia, & iniquitate commodum reportare in damnum creditorum, quod Ferd. de Castro. de iust. & iur.

Innocent. III. vitare intendens in cap. si verò de sentent. excommunicat. inquit. Cum enim à vobis receperint quantitate neque ad eam possint restituendam iudici, aut etiam coartari, si aliter fieret, videremini vos damnum ex sententia, ipsi vero premium ex contumacia reportare, cum ad hoc debitum soluendum ipsi vobis maneant obligati, & ab excommunicatis exigi possit. & recipi quod debetur, & in cap. intelleximus de iudiciis. canetur pess. excommunicatum in iudicio conueniri seque per interpositionem personam deservere. Ergo à fortiori poterit extra iudicium pro debito soluendo.

De excommunicatione creditoris est nonnulla difficultas, an excuset debitorem à debitis ei soluendis. Excusare affirmant Glossa in cap. Nos sanctorum, verbo scripti sunt 15. q. 6. & in cap. finali de haereticis. Adrian. q. 3. de clauis. §. si potas. Bultus cap. decernimus de sentent. excommunicat. Panormit. & alij relati à Couartiu. reg. peccatum 1. p. numer. 8. Ducuntur ex can. sacerdotes 2. q. 8. & can. nos sanctorum 15. quæst. 6. vbi eximuntur Sacerdotes, & vasalli à debito fidelitatis debita Principi & Episcopo excommunicato. Secundo ex cap. quod in dubiis 30. de sentent. excommunicat. vbi dicitur non esse licitum communicare cum excommunicatis, nisi ea persone exceptæ in cap. quoniam multos 11. quæst. 3. sub quibus debitores non videntur comprehensi. Tertio excommunicatus nequit esse actor in iudicio, & consequenter nequit debitum exigere. Quod si exigat excipi à debitore poterit cap. pia de except. in 6. Ergo nec debitor tenetur illi debitum soluere, aliis non liceret illum repellere. Quarto licitum est malis, & iniquis aliquantulum vexare, vt à malo desistant. Sicut colligitur ex his quæ traduntur 21. q. 6. Ergo licet debitorem excommunicatum vexare priuando debitum solutione, vt hac via ab excommunicatione exeat.

Nihilominus certa sententia est ob creditoris excommunicationem non posse debitorem à debitis soluendis excusari, vt ex communi docuit Syluest. excommunicatione 4. num. 21. Ioann. Medina. de restit. q. 3. causa 9. Couart. plurimos referens in reg. peccatum 1. p. n. 8. Suarez de censur. disp. 15. sect. 8. Petr. Nauar. de restit. lib. 4. cap. 4. n. 71. Stephan. Dauila de censur. 2. p. cap. 16. disp. 11. dub. 4. in conclus. Less. lib. 2. cap. 16. n. 79. & alij. Mouet quia excommunicatus non priuatur per excommunicationem suis bonis, ergo potest illa exigere. Ergo non est inde debitor excusatur. Quod si dicas excusari, quia per excommunicationem priuatur communicatione fidelium, & consequenter suorum debitorum, petitione obstat, quia non priuatur communicatione sibi necessaria, sed tantum voluntaria, & libera, alias priuaretur petendo consilium, quaerendo victum, & vestitum emendo quæ sibi, suisque necessaria sunt. Vnde in cap. quoniam multos 11. q. 3. dicitur cum excommunicatis necessitate urgente communicare. Idem habetur in cap. inter alia de sentent. excommunicat. & in §. fin. dicta q. 3. dicitur si quid excommunicatis non in sustentationem superbia, sed humanitatis causa dare aliquis voluerit, non prohibemus. Ergo à fortiori non prohibetur dari debitum ex iustitia.

Neque obstant Textus in oppositum adducti. Ad primum dico canones illos eximere clericos, & vasallos à debito fidelitatis, & obedientie principi & Episcopo excommunicato, quia princeps, & Episcopus nominatim excommunicati priuatur iurisdictione, vel saltem vsu illius. Ad creditor excommunicatus non priuatur iure exigendi debitum extra forensis iudicium. Non igitur excusari debitor potest. Ad secundum dico debitores excipi in cap. quoniam multos, siquidem ibi excipiuntur qui urgente necessitate communicant, siue necessitas se teneat ex parte excommunicati, siue ex parte aliorum qui cum excommunicato communicare debent. Ad tertium dico non inferri ex eo quod excommunicatus repellatur à iudicio vt sit actor, repelli ab eo munere extra iudicium. Siquidem in iudicio ob illius honorem, & decorem arectur quod non procedit in petitione amabili extra iudicium. Adde in Hispania excommunicatum in faculari iudicio, ad exigendum debitum admitti, neque ob inde repellitur testatur Couart. lib. 2. variat. cap. 19. n. 5. Stephan. Dauila 2. p. cap. 6. disp. 11. dub. 4. disp. 8. dub. 1. in fine.

§. VI.

An solutio debiti cessata in damnum creditoris, vel alterius personæ aut communitatis excuset debitorem?

- 1 Si solutio debiti damnum contra iustitiam cedat differre tenetur solutionem.
- 2 Intelligendum est, nisi id prestare potes absque graui tuo incommodo.
- 3 Si damnum sit aduersus aliam virtutem potes differre, nisi agere ferat creditor.

Damnum quod ex solutione euenire potest in duplici est differentia vel contra iustitiam, vel contra aliam virtutem. Si damnum quod times ex solutione, euenturum sit con-

trā iustitiam, eo quod times creditorem abuturum esse debito sibi tradito vt inimicum occidat, vt bellum iniustum gerat, vt vltas exerceat, aliumve iniquum celebret contractum; potes, & teneris debiti solutionem differre, si absque graui detrimento proprio praestare potes. Sicut ex communi tradit D. Thom. 2. 2. q. 62. art. 5. ad 1. & ibi Caietan. & Aragon. Bannes dub. 2. Salon controu. 2. Maiot in 4. d. 15. q. 28. §. contra 1. corollarium. Gabr. ibi q. 2. art. 2. Nauarr. cap. 17. n. 32. Petr. Nauarr. lib. 4. cap. 2. n. 3. Mol. disp. 755. Lessius cap. 16. dub. 4. n. 59. Thom. Sanch. lib. 9. de matrim. disp. 6. in fine. Paul. Laym. lib. sum. sect. 5. tract. 2. cap. 9. n. 6. & colligitur ex leg. si pignore § 6. §. qui ferramenta ff. de furtis, & cap. fin. de iniuriis. Ratio est quia lex charitatis te obligat innocentem defendere etiam cum aliqua nocentis iactura: at nulla alia via tibi suppetit defendi innocentem cui a creditore paratur malum, quam negando debitum: potes ergo illi denegare, maxime cum in hac delegatione nullum malum creditori inferas, sed potius bonum illi consulis remouendo ab eo occasionem sceleris patrandi; Praeterea lex iustitiae te obligat ne coopereris tuis, & occasio alicuius iniustitiae committenda, at si absque iusta causa, qualis esset graue tuum detrimentum, soluere debitum creditori eo abuturo ad iniustitiam parandam moraliter censendus es illius iniustitiae causa, vt potest quae nullatenus fieret, nisi tu materiam subministrasses. Quod a fortiori verum est, si debitum soluere creditori amenti, ebrio, vltate rationis destituito, quem scis eo abuturum, vt tibi vel alteri damnum inferat, quia in eo euentu integra tu illius damni es causa, sibi que est imputandum, cum creditor se habeat, vt quoddam instrumentum mortuum eiusque operatio non sit humana, & rationalis. Vnde esto aliud damnum non times, nisi quod prodigo & absque ratione debitum insumeret, iusticiens esset, vt teneris debitum iterum soluere, quia ea distributio putatur a te facta, & cum in creditoris vtilitatem non cesserit, habetur pro non soluto.

2. Dixi, si absque graui damno proprio. Nam si tibi graue damnum ob non solutum debitum immineret, non teneris a solutione debiti abstinere, quia non es obligatus alterius bono consulere cum graui proprio incommodo, maxime cum hac solutio de se mala non sit, nec damnificatio proximi, sed id proueniat ex malitia creditoris. Vnde in eo euentu non teneris malo proximi cooperari, sed permittere ex rationabili causa, adeo vt gladium depositum furioso repertum tibi reddere liceat, si alia via auertere non possis damnum graue imminens, quia ea redditio est tui defensio. Vt aduertunt Mol. Sanch. Laym. loco cit.

3. Si verò malum quod ex solutione times non est contra iustitiam, sed contra aliam virtutem, scilicet temperantiam, liberalitatem, &c. potes & teneris si commode possis solutionem differre, nisi aegre creditor ferat, vt tenent relati doctores, specia- liter Lessius, Molina, Sanch. Petr. Nauarr. & Laym. loco cit. Etenim ex lege charitatis obligatus es peccatum proximi impedire, cum commode potes, si ergo scias detentione debiti impediendum esse & facile detinere potes, videris obligatus.

Dixi, nisi aegre ferat creditor, quia eo euentu nec teneris, nec potes solutionem differre, quia non est tibi licitum vi illata proximo a peccato committendo auertere, at retinens debitum contra voluntatem tui creditoris vim et, & violentiam inferres. Et confirmo a simili. Non licet tibi auferre diuitias ab aliquo renuente, & contradicente, vt ipsum a luxuria, commensatione, & ebrietate auertas. Ergo neque licebit retinere, cum iniqua retentio, & prima ablatio aequiparentur, in quo est latum discrimen iustitiae ab aliis virtutibus. Nam ob vitandam laesione iustitiae potes & debes debitum creditori non reddere quantumvis aegre ferat, non tamen ob vitandam aliam virtutum laesionem, quia in laesione iustitiae proximus patitur damnum iniustus, secus in laesione aliarum virtutum; ideoque cum iustitia laesio timeatur, licita est denegatio debiti, & vim creditoris ea denegatione inferre, vt innocens quem laedere intendit, defendatur, quia ea negatio debiti non proprie vis, sed innocenti defensio: at in laesione aliarum virtutum cum nemini damnum, & iniuria inferatur, non est locus defensionis, quae solum ad propellendam vim assumi potest.

Quod si obicias: licet mihi famam alterius aliqua ex parte violare vt cum a peccato auertam v.g. adhibere testes vt coram illis corrigam, nuntiare praelato quem existimo efficacius remedium adhibiturum, ramesi peccator aegre ferat. Ergo etiam licebit ob eam causam debitum non soluere. Respondeo negando consequentiam, & ratio disparitatis est, quia adhibere testes, nuntiare praelato & medium est necessarium, & tibi permittitur, imo imperatur, vt fratrem a peccato auertas. Nam cum ex charitate teneris corrigere peccatum, illiusque peccatum media correctione impedire, ad cuius finem adhibito testium, & praelati nuntiatione sunt media statuta illis vti potes. Alia verò via peccatum impedire non tibi vt persone priuatae datum est.

Quapropter non est tibi licitum vti negatione debiti, vt creditorem dilationi debiti dissidentem a peccato auertas, sicuti non licet vti ad eum finem diuitiarum surreptione, vinculorum alligatio- nis, detractione in carcerem, aliisque similibus.

Quo pacto cessio bonorum debitorum solutionem excuset?

1. Quid sit cessio bonorum?
2. Duplex effectus nascitur ex cessione.
3. Aliqui excusant cedentem bonis a solutione debiti, esse ad pinguiorem venient fortunam.
4. Verius est oppositum.
5. Fideiussores beneficio cessionis non gaudent.
6. Debitorum in carcerem coniciendi beneficio cessionis gaudent.
7. Excipiuntur ab aliquibus debitorum ex furto, & delicti, sed non approbatur, nisi fuerit in poenam a iudice impositum.
8. Admittitur exceptio debitorum qui bona occultauerunt.
9. Item qui inducias quinquennales a creditoribus acceperunt.
10. Item conductores reddituum regalium.
11. Item qui sub iuramento promiserint suis creditoribus hoc beneficium non versus.
12. Ex pacto nudo, simplicique promissione communis sententia defendit cessionem non impediri.
13. Ex eo quod promiserit, vel iurauerit soluere, non impediri a cessione.
14. Cessione legali a iure nostro induci a cedere non potest.
15. Facta cessione creditores priuilegiati sunt preferendi imo in solutione quam in persona obsequio.

Permittendum est cessionem bonorum esse abdicacionem omnium bonorum, & iuriam a debitore factam. Etenim cum debitor aere alieno ita se grauatum sentit, vt soluendo non sit, vt carcerem fugiat omnia sua bona, & iura abdicat, & creditoribus remittit, vt ex illis pro viribus sibi satisfactam promittens in reliquis satisfacturum, si ad pinguiorem fortunam denenerit. Vt habetur, leg. 1. Cod. de qui bonis cedere iussunt. Forma igitur huius cessionis ea est, vt debitor moueat omnes suos creditores voce publica preconis, ne ignoscat, & ab sentibus praedictum pareat, si cessionem ignoret. Tamen Couarruu. var. resolut. 2. p. cap. 1. num. 5. censet non esse opus vt omnes citentur. His monitis omnia sua debita manifestat, & instrumentum publico ad iudicem deferendo subscribit, vt ipse iudex videat qui creditores debeant praeferi, simulque promittit si ad pinguiorem venient fortunam quae defuerit satisfacturum iuxta, leg. penult. ff. de cessione bonorum. & leg. regia l. 11. part. 5. Quo facto omnibus suis bonis spoliatur, ita vt de regore iuris soli panis viles quos regatur relinquuntur, ramesi ex consuetudine teste Couarruu. 2. variar. cap. 1. num. 5. Maien. leg. tit. 16. lib. 5. recopilat. Gloss. 2. num. 8. maxime in hoc Castellae regno vestes communes mediocres quibus ordinari incedit permittuntur. Quinimo Ioan. Medin. Cod. de resit. quasi. 3. can. 4. 3. & Maien. supra asserit instrumenta artis et reliqua quae esse vt sic aptus creditoribus satisfacere possit. Quod reliqui doctores, Ant. Gom. de contrah. cap. 1. num. 52. & leg. 79. Turri n. 1. Couarruu. dicta. c. 1. n. 5. Greg. Lop. dicta leg. 1. tit. 15. part. 5. per Toxus Si malos ponos de lino. Mol. tract. 2. de iustit. disp. 572. circa medium in foro externo non admittitur. Non est opus vt hanc cessionem debitor praeter in carcerem esse prius a debitore aliquo coniectum; satis enim est quod se ferat solutioni debitorum impotentem. Vt manifeste indicat, Anton. Gom. dicto cap. 11. n. 52. initio & tradit. Mol. tract. 2. disp. 572. post. n. 1. Neque enim est aliqua lex id decidens, sicuti contra sententia Couarruu. dicto c. 1. n. 5. Maten. leg. 5. Gloss. 1. n. 6. tit. 16. lib. 1. Lincus compil. Facta cessione si vinculis erat debitor alligatus ab illis liber dimittitur. In Hispania autem torque debet creditoribus obsequaturus traditur, quousque suis obsequiis debito satisfactum censatur iuxta leg. 6. tit. 16. lib. 5. recopilat. Quinimo si debitor sex mensibus in vinculis manserit, neque debito satisfecerit, nec fideiussores dederit iure ipso leg. 7. eodem tit. & lib. bonorum cessio inducitur, & eodem torque ferreo ad collum alligatur creditoribus traditur. In alijs verò prouincijs alie consuetudines in hac publica bonorum cessione obseruantur. Vt videre est apud Menoch. lib. 2. de arbit. casu 183. Ex eo autem quod debitor, obsequaturus creditoribus tradatur non efficiatur seruus feruitute civili, sed solum famulatus addicitur. Vt bene explicat Maien. dicta Gloss. l. n. 14 tenetur in creditoris comodum operas solitas impendere, non enim viles, & quae eius conditionem dedecent praecipui possunt. argum. leg. locum §. si iuge ff. de usufructu. & notauit Marten supra num. 15.

Duplex effectus ex hac cessione nascitur. Primus ne cedens bonis possit amplius ob debita in carcerem conici, neque a creditoribus molestari, ita vt dum soluendo non est, lis aduersus eum conseruari haud possit iuxta leg. 1. Cod. de qui bonis cedere iussunt, & leg. 4. §. Sabinius ff. de cessione bonorum leg. 3. & 4. tit. 15. part. 5.